

Planeeringu koostaja seisukohad Muinsuskaitseameti 16.11.2020 kirjaga 5.1-17.5/49-1 esitatud seisukoha/ettepanekute osas.

Muinsuskaitseamet jättis oma kirjas vastamata seisukoha üldplaneeringu kooskõlastamise või mittekooskõlastamise osas ja sõnastas oma protokollis otsustavas osas „üldplaneering tagastada“, esitades rea omapoolseid märkuseid ja ettepanekuid, mille kohta annan vastuseks oma seisukohad.

PlanS § 85 lg 3 kohaselt, kui kooskõlastamisel ei viidata vastuolule õigusaktiga või maakonnaplaneeringuga, loetakse üldplaneering kooskõlastatuks. Kuna Muinsuskaitseamet ei ole viidanud vastuoludele seadusega, siis tuleb nimetatud sätte alusel lugeda üldplaneering Muinsuskaitseameti poolt kooskõlastatuks sõltumata muudest esitatud ettepanekutest.

KSH osa Muinsuskaitseamet ei kooskõlastanud. Tehtud ettepanekud edastatud KSH koostajale.

Komisjon leiab, et nende märkustega pole arvestatud ning sisulist koostööd üldplaneeringu koostamise käigus Muinsuskaitseametiga ei ole tehtud. Hoolimata Muinsuskaitseameti väljastatud ettepanekutest pole üldplaneeringus mälestisi ja kultuuripärandit piisavas mahus käsitletud. Mälestised näitavad piirkonna kultuurimaastiku ajalist mitmekihilisust, mistõttu tuleb planeerimisel lähtuda mälestisi säästvast põhimõttest ning arvestada nende kui avaliku väärtusega (MuKS § 3 lg 7). Muinsuskaitseamet pani üldplaneeringute koostajatele kokku juhendi (https://www.muinsuskaitseamet.ee/sites/default/files/contenteditors/Arhitektuur/uldplaneeringu_koostamise_juhend_muinsuskaitseamet_03.02.20.pdf), milles anname suuniseid ja teeme ettepanekuid, kuidas planeerimisel kultuuripärandit käsitleda ning selle erinevate osadega ruumi kasutamisel ja kujundamisel arvestada.

Planeeringu koostaja seisukoht

Nõustun seisukohaga, et üldplaneeringu koostamise käigus on koostöö Muinsuskaitseametiga olnud vähene, kuid ei nõustu üldistava seisukohaga, et Muinsuskaitseameti märkustega pole arvestatud. Käsitlen seda allpool. Samas juhin tähelepanu, et Muinsuskaitseamet jättis oma arvamuse üldplaneeringu lahenduse kohta PlanS § 82 alusel korraldatud planeeringu eelnõu avaliku väljapaneku käigus üldse esitamata, mistõttu on ka arusaadav, et ettepanekute ja märkuste osakaal enne planeeringu vastuvõtmise otsuse tegemist on suurem. Muinsuskaitseameti poolt varem saadetud juhendmaterjali ei saa pidada arvamuseks konkreetse üldplaneeringu lahenduse kohta.

Vallavalitsuse seisukoht: teadmiseks võetud.

Muuhulgas on juhises (Lisa 1, lk 14) kirjas soovitus käsitleda kultuurimälestisi tabeli vormis või nimekirjana, kus oleks märgitud mälestise seisund, kasutusfunktsioon, leevendused, kavandatavad tegevused, kusjuures mälestisi võib ka liigiti grupeerida. Sellise analüüsi abil on võimalik hinnata planeeringuga kavandatavate maakasutuse sihtotstarvete võimalikku mõju pärandile ning näha ette leevendavad meetmed negatiivse mõju ära hoidmiseks. Tabeli koostamisel teha koostööd Muinsuskaitseameti maakonnanõunikuga. Mälestistel ja nende kaitsevööndites tegutsemisel tuleb niikuinii lähtuda muinsuskaitseadusest, kuid tabel (kuhu on kantud tegevused ja

leevendusmeetmed) on abivahend, mida järgides saab paremini planeerida tegevusi nii, et mälestiste säilimine maastiku ajalise mitmekihilisuse näitajana ning arheoloogiamälestiste puhul arheoloogilise kultuurikihi teabemahukus ajalooallikana on kõige paremini tagatud.

Planeeringu koostaja seisukoht

Muinsuskaitseameti soovitusena käsitleda tabeli vormis olemasolevate kultuurimälestiste seisundit, kasutusfunktsiooni, paiknemist maastikul jms asjaolusid (mis on esitatud juhendis) ei ole arvestatud. Üldplaneeringu koostamisel on lähtutud eelkõige ülesannetest, mis on üldplaneeringule PlanS § 75-ga pandud.

Olemasolevaid kultuurimälestisi käsitletakse üldplaneeringu koostamisel alusandmetena Muinsuskaitseameti poolt esitatud mahus. Nende asukohti on arvestatud mitmete teemade käsitlemisel, nagu näiteks väärtuslikud maastikud, miljööväärtuslikud alade määramine ja nendel aladel maakasutustingimuste seadmine, maakasutuse juhtotstarvete määramine, juurdepääsude tagamine. Seadusjärgsete kitsendustega on tagatud mälestiste kaitse. Planeeringu koostajana leian, et kui Muinsuskaitseamet üldplaneeringu analüüsides leiab, et mõni üldplaneeringuga seatud maakasutustingimus ohustab kultuurimälestiste säilimist, siis tuleb juhtida tähelepanu konkreetsele kohale, konkreetsele mälestisele ja tingimusele, mis seda võib põhjustada. Teen meelsasti muinsuskaitseametiga koostööd, et selliseid olukordi vältida. Tervikuna leian, et ÜP koostamisel on üldplaneeringule pandud ülesannete lahendamisel arvestatud muinsuskaitseaduse § 3 sätestatud põhimõtetega.

Vallavalitsuse seisukoht: teadmiseks võetud, toetada planeeringu koostaja seisukohta.

Arheoloogiamälestiste puhul on lisaks riigi kaitse all olevatele arheoloogiamälestistele maastikul palju juba avastatud või eeldatavat arheoloogiapärandit, mis pole riikliku kaitse all, kuid mida tuleb samuti ruumilisel planeerimisel silmas pidada, et kultuurimaastiku ajalise mitmekihilisuse säilimine oleks tagatud ka edaspidi. Viljandi vallas on teadaolevaid, kuid mitte kaitse alla jõudnud arheoloogiaobjekte. Lisaks konkreetsetele objektidele on teada pärimuslikke teateid võimalikest muististest, mida pole jõutud maastikul kontrollida, looduslikke pühapaiku ning hobiotsijate poolt avastatud uusi võimalikke muistiseid. Lisaks kaitse all olevatele mälestistele on Viljandi vallas kultuurimälestiste registris arvel 22 muistist (suurem osa nendest on kiviaja asulakohad). Lisaks sellele on teateid 158 erinevast arheoloogiaobjektist, mis pole kaitse alla jõudnud. Lisaks konkreetsetele objektidele on teada pärimuslikke teateid võimalikest muististest, mida pole jõutud maastikul kontrollida, looduslikke pühapaiku ning hobiotsijate poolt avastatud uusi võimalikke muistiseid. Neid andmeid arvestati arheoloogiatundlike alade prognoosi puhul, mis on üldplaneeringu digitaalsete alusandmetena esitatud. Üldplaneeringu koostamise käigus tuleb teadaolevate ja võimalike arheoloogiliselt väärtuslike alade määramiseks analüüsida arhiivandmeid, leiuteateid ja muid ajalooallikaid (kohanimed, ajaloolised kaardid, geoloogiline andmestik jms). Analüüsi eesmärk on märgilistele muististele säilimistingimuste määramine ja alade piiritlemine, kus kaevetööde eel (ehitamine, kaevandamine jms) tuleb läbi viia arheoloogilised uuringud maastikul. Arvestades asjaolu, et arheoloogiapärandi paiknemist sellisel moel on analüüsitud vaid üksikutes üldplaneeringutes, siis annab Muinsuskaitseamet sel korral Viljandi valla üldplaneeringu jaoks esmase sisendi ise. Prognoosi käigus välja tulnud alade puhul tuleb planeeringusse kanda viited selle kohta, et (1) KMH kohustusega

tegevuste kavandamisel (ka juhul kui KMH nõudest loobutakse) tuleb arheoloogilise uuringu läbiviimise vajadus (MuKSi § 31 lg 3) Muinsuskaitseametiga kooskõlastada ning et (2) prognoositud tõenäolistel arheoloogiapärandidrikastel aladel tuleb eelnevalt küsida Muinsuskaitseameti seisukohta arheoloogilise uuringu läbiviimise vajaduse kohta kõigil juhtudel, kus üldplaneering näeb ette detailplaneeringu koostamist.

Planeeringu koostaja seisukoht

Kohaliku tähtsusega kultuuripärandi objekte (mille näol ei ole tegemist olemasolevate riikliku kaitse all olevate kultuurimälestistega) käsitleb üldplaneeringu seletuskiri läbivalt mitmes erinevas punktis, sh oluliselt:

1 Seletuskirja punktis 3.3.5 Miljööväärtuslikud alad, milliste määratlemise juures on oluline komponent olnud kultuuripärand. Üldplaneering näeb ette kokku 7 miljööväärtuslikku ala.

2 Seletuskirja punktis 3.3.6 Kohaliku tähtsusega kultuuripärandi säilitamise meetmed. Selles punktis on arvestatud ja kirjeldatud erinevat tüüpi objekte. Seisuga 23.11.2020 on vastavas kehtestatavas digitaalses kihis 52 erinevat objekti, sh enamik nendest just Muinsuskaitseameti poolt tehtud ettepanekute alusel. Lisatud on Muinsuskaitseameti poolt kirja punktis 11.6 tehtud ettepanekud. Täiendavalt olen loonud üldplaneeringu lisa (Lisa 9) kohaliku tähtsusega kultuuripärandi objektide loeteluga. PS. Joonisel ega joonise esitluskujul ei kajastata avalikustamise kasutuspiirangu tõttu pärandkultuuriobjekte EELIS andmebaasist.

3 Punktid 3.1 ja 3.1.3 Projekteerimistingimuste andmise aluseks olevad tingimused. Muuhulgas on selles sõnastatud tingimuseks Muinsuskaitseameti ettepanek arheoloogiatundlike alade kohta (54 erinevat ala). Seatud on tingimused ehitistele kultuuripärandi vaatesektoris, juhud, millal tuleb parima võimaliku lahenduse saamiseks koostada detailplaneering jms.

Seega kokkuvõtteks leian planeeringu koostajana, et Muinsuskaitseameti hinnang (nagu ei oleks Muinsuskaitseameti ettepanekuid arvesse võetud) ei ole päris objektiivne. Seejuures tahan rõhutada, et üldplaneeringu seletuskirjas ei esitata seadusjärgseid kitsendusi ja tingimusi, sest need ei ole üldplaneeringuga kehtestatavaks objektiks ning kehtivad sõltumata üldplaneeringuga kavandatavatest maakasutustingimustest. Samuti ei ole tingimuste hulgas soovitusi, sest soovitused ei kohusta millekski ega keela midagi. Soovitustega ei ole võimalik eesmärgi täitumist tagada ja soovitustest ei tulene õiguslikke tagajärgi.

Üldplaneeringut koostades on teatud pärandkultuuriobjektide puhul mõneti keeruline mõista Muinsuskaitseameti väljendit objektide kohta mis „ei ole veel kaitse alla jõudnud“ Planeeringu koostajana pean eeldama, et riik on võtnud riikliku kaitse alla need objektid, mida sel ajahetkel on vajalikuks peetud ning kohalikul omavalitsusel on üldplaneeringu koostamise protsessis oma otsustusautoomia objektide üle, mida võtta kaitse alla kohalikul tasandil. Planeeringuga kavandatakse võtta kohaliku kaitse alla 6 erinevat ala/objekti, kus osaliselt asuvad ka kohaliku tasandi kultuuripärandi objektid. Kultuuripärandit arvestades on seatud maakasutustingimusi ja projekteerimistingimuste andmise aluseks olevaid tingimusi, mis on eelkõige suunatud nende objektide olemasolu teadvustamiseks, säilimise tagamiseks, nende hävimise vältimiseks ja vaadete avamiseks.

Vallavalitsuse seisukoht: teadmiseks võetud, toetada planeeringu koostaja seisukohta.

Komisjon, tuginedes muinsuskaitseadusele ja planeerimiseadusele, otsustas: Tagastada üldplaneeringu eelnõu täienduste tegemiseks ja edastada järgmised märkused:

11.1 lisada eraldi alapeatükina kirjeldus/analüüs//hinnang, milles antakse ülevaade valla mälestiste seisukorrast, paiknemise tihedusest, kasutusfunktsioonist ning tuuakse välja kavandatavad tegevuste mõju neile jms. Käsitleda mälestisi valla territooriumil väärtusena ning omaaegseid mõisaansambleid aladena, mis rikastavad maastikku. Muinsuskaitseameti üldplaneeringu juhises (Lisa 1, lk 14) on kirjas soovitus käsitleda kultuurimälestisi tabeli vormis või nimekirjana, kus oleks märgitud mälestise seisund, kasutusfunktsioon, leevendused, kavandatavad tegevused, kusjuures mälestisi võib ka liigiti grupeerida. Sellise analüüsi abil on võimalik hinnata planeeringuga kavandatavate maakasutuse sihtotstarvete võimalikku mõju pärandile ning näha ette leevendavad meetmed negatiivse mõju ära hoidmiseks;

Planeeringu koostaja seisukoht

Soovitud analüüsi saab käsitleda üldplaneeringu juurde kuuluva lisana PanS § 3 lg 4 tähenduses, millist praegu koostatud ei ole. Sellise kultuurimälestiste seisukorra analüüsi puudumine ei ole aga vastuolu seadusega, mida saab käsitleda üldplaneeringu mittekooskõlastamise alusena. Kuivõrd üldplaneeringuga on määratud maakasutuse juhtotstarbed ja lubatud kõrvalotstarbed, siis saab koostatud ÜP ülesandeid silmas pidades ka praegu Muinsuskaitseamet hinnata iga konkreetse objekti juures võimalikku mõju kultuuripärandile ilma selleks eraldi analüüsi koostamata. Planeeringut koostades olen leidnud, et üldplaneeringuga ei ole kultuurimälestiste piiranguvööndites kavandatud maakasutusi, mis muudaks olemasolevat olukorda või oleks lubatud otstarbed sellised, mille juures pole seadusjärgsed kitsendused selle objekti kaitset tagavad.

Valla territooriumil asuvaid endiseid mõisaansambleid on kultuuripärandi hulgas arvestatud, sh on kahel juhul (Heimtali ja Pärsti) asuvad need üldplaneeringuga määrataval miljööväärtuslikul alal.

Vallavalitsuse seisukoht: teadmiseks võetud, toetada planeeringu koostaja seisukohta.

11.2 lisada üldplaneeringu juhendi eeskujul koostatud (juhend Muinsuskaitseameti kodulehel: https://www.muinsuskaitseamet.ee/sites/default/files/contenteditors/Arhitektuur/uldplaneering_u_koostamise_juhend_muinsuskaitseamet_03.02.20.pdf.) arheoloogiapärandi analüüs;

Planeeringu koostaja seisukoht

Soovitud arheoloogiapärandi analüüsi koostamise või mittekoostamise otsuse peab tegema Vallavalitsus. Olen seiskohal, et üldplaneeringuga seatud nõue arheoloogiatundlikel aladel kavandatava ehitustegevuse juures igakordselt Muinsuskaitseameti kaasamiseks tagab ka Muinsuskaitseameti igakordse võimaluse omapoolsete võimalike negatiivsete mõjude leevendamismeetmete esitamiseks enne tegevustega alustamist ning eraldi analüüsi koostamine üldplaneeringu raames võimalike maakasutustingimuste seadmiseks ei ole vajalik.

Vallavalitsuse seisukoht: teadmiseks võetud, toetada planeeringu koostaja seisukohta.

11.3 lisada kaardirakendusse XX Eesti väärtusliku arhitektuuri ja looduslike pühapaikade andmebaasis väljatoodud väärtuslikud objektid;

Planeeringu koostaja seisukoht

Ettepanekuga arvestan ja olen juba osaliselt arvestanud. Eeldan, et ametiasutused esitavad oma ettepanekutes vajalikud ruumiaandmed neile sobivas formaadis digitaalselt, võimalusel ESRI *.shp formaadis. Lähtudes üldplaneeringu seletuskirja punktis 3.3.6 sätestatud põhimõtte kohaselt ei käsitleta kohaliku tähtsusega kultuuripärandina riikliku kaitse alla võetud objekte. Neid tuleb käsitleda riikliku tähtsusega objektidena (üldplaneeringu alusandmed), mille kaitse on tagatud seadusega.

Vallavalitsuse seisukoht: teadmiseks võetud, toetada planeeringu koostaja seisukohta.

11.4 lisada joonisele 1.5 Üldjoonis. Ruumilised väärtused riiklikud kultuurimälestised;

Planeeringu koostaja seisukoht

Ettepanekuga arvestan. Vastavalt planeeringu vormistamise nõuetele on need objektid vastavas digitaalses kihis olemas. Lisan need ka joonise esitluskujule, kuid joonise esitluskuju mõõtkava arvestades on neid siiski otstarbekam vaadata digitaalselt valla geoportaalil üldplaneeringu kaardirakenduses.

Vallavalitsuse seisukoht: teadmiseks võetud, toetada planeeringu koostaja seisukohta.

11.5 korrigeerida seletuskirja lk 10: "Kuna Viljandi vald on arheoloogiarikas piirkond, tuleb arheoloogiatundlikel aladel detailplaneeringu koostamise algatamisel KSH algatamise või algatamata jätmise otsustusest küsida Muinsuskaitseameti seisukohta arheoloogilise uuringu läbiviimise vajaduse kohta;

Planeeringu koostaja seisukoht

Ettepanekuga arvestan. Muudatused seletuskirjas kajastuvad peale kõigi ametkondade arvamuste läbivaatamist ja nendest tulenevate muudatuste sisseviimist enne üldplaneeringu esitamist vallavolikogule vastuvõtmise otsuse tegemiseks.

Vallavalitsuse seisukoht: teadmiseks võetud, toetada planeeringu koostaja seisukohta.

11.6 menetluskomisjon teeb ettepaneku käsitleda üldplaneeringus alljärgnevaid ajalooliseid kalmistuid väärtuslike üksikobjektidena või teha üldplaneeringus ettepanek nende kultuurimälestiseks tunnistamiseks:

- Audemäe (Lohuaru) talu kalmistu Tõmbi külas, [Arvestatud kohaliku tähtsusega kultuuripärandi objektina.](#)
- Everti talu kalmistu Saareküla külas, [Arvestatud kohaliku tähtsusega kultuuripärandi objektina.](#)
- Heimtali mõisa kalmistu Vardi külas, [Arvestatud kohaliku tähtsusega kultuuripärandi objektina](#)
- Holstre mõisa kalmistu Holstre külas, [Arvestatud kohaliku tähtsusega kultuuripärandi objektina](#)

- Jämejala psühhoneuroloogia haigla kalmistu Jämejala külas, pargis, [Arvestatud kohaliku tähtsusega kultuuripärandi objektina. Miljööväärtuslikul alal](#)
- Karula mõisa kalmistu Karula külas, [Arvestatud kohaliku tähtsusega kultuuripärandi objektina.](#)
- Kärstna mõisa kalmistu Kannuküla külas (kabel on ehitismälestis reg-nr 14680), [Arvestatud kohaliku tähtsusega kultuuripärandi objektina](#)
- Lalsi kalmistu Lalsi külas, [Arvestatud kohaliku tähtsusega kultuuripärandi objektina.](#)
- Loodi mõisa kalmistu Loodi külas, - Paju (Pajori) talu kalmistu Vasara külas, [Arvestatud kohaliku tähtsusega kultuuripärandi objektina](#)
- Puiatu mõisa kalmistu Leemeti külas, [Arvestatud kohaliku tähtsusega kultuuripärandi objektina](#)
- Pärsti mõisa kalmistu Pärsti külas, Pärsti järvest lõunas Kabelimäel, [Arvestatud kohaliku tähtsusega kultuuripärandi objektina.](#)
- Tännassilma kalmistu Tännassilma külas, [Arvestatud kohaliku tähtsusega kultuuripärandi objektina.](#)
- Uue-Suislepa mõisa kalmistu Suislepa külas, [Arvestatud kohaliku tähtsusega kultuuripärandi objektina](#)
- Uusna mõisa kalmistu Uusna külas, [Arvestatud kohaliku tähtsusega kultuuripärandi objektina.](#)
- Viljandi Juudi kalmistu Vana-Võidu külas. [Arvestatud kohaliku tähtsusega kultuuripärandi objektina. Ettepanekuga võtta kohaliku kaitse alla.](#)

Viljandi (Viiratsi) vaeste surnuaed [Arvestatud kohaliku tähtsusega kultuuripärandi objektina.](#)

Vallavalitsuse seisukoht: teadmiseks võetud, toetada planeeringu koostaja seisukohta.

Üldplaneering sisaldab ettepanekut võtta kalmistu kohaliku kaitse alla ainult looduskaitseobjektina, - Viljandi (Viiratsi) vaeste surnuaed (Viljandi Jaani koguduse kalmistu). Üldplaneeringu eelnõu täiendamisel võtta ühendust Muinsuskaitseameti nõunikega (maakonnaõunik, arheoloogianõunik, ehituspärandi nõunik).

[Planeeringu koostaja seisukoht](#)

[Väide ei ole õige. Üldplaneering ei sisalda ettepanekut nn vaeste surnuaia kohaliku kaitse alla võtmiseks. Üldplaneering sisaldab ettepaneku selle läheduses asuva Juudi kalmistu kohaliku kaitse alla võtmiseks \(joonis 4\).](#)

Vallavalitsuse seisukoht: teadmiseks võetud, toetada planeeringu koostaja seisukohta.

12. Viljandi valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu. Kooskõlastuse küsimine. Koostaja: juhtekspert Tõnu Oja. Korraldaja: Viljandi Vallavalitsus. Anne Kivi tutvustas Viljandi valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõud. Analüüsimate planeeringulahendusega kaasnev mõju kultuurimälestiste säilimisele ning samuti mälestistele vaadete ja ligipääsu tagamine. Samuti pole pööratud tähelepanu veel avastamata

arheoloogilisele pärandile. Komisjon, tuginedes muinsuskaitseadusele ja planeerimisseadusele, otsustas: keskkonnamõjude strateegilise hindamise aruannet mitte kooskõlastada. KSH koostajal tuleb koostöös Muinsuskaitseametiga käsitleda üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruandes olevaid puudujääke. KSH aruande eelnõu täiendamisel võtta ühendust Muinsuskaitseameti nõunikega (maakonnainiik, arheoloogianõunik, ehituspärandi nõunik).

[Planeeringu koostaja seisukoht](#)

[Märkused KSH osas edastatud KSH koostajale.](#)

Vallavalitsuse seisukoht: teadmiseks võetud.